

Kanadas vildmark blev Hälles livselixir

Säg svenska naturfotografer och många tänker på Jan Lindblad, Sven Gillsäter och Claes Grundsten. 89-åriga Hälle Flygare är inte lika känd, kanske främst beroende på att han bott i Kanada i över 65 år. Där jobbade han med skogsvård, jakt och som parkvårdare innan han på allvar började dokumentera naturen med sin kamera. Nyligen gav han ut boken *Wildlife of the North*.

De lär bo över 300 000 svensktaliga i Kanada. Plus en del nutida immigranter, som till exempel ishockeyspelare. Hälle Flygare hamnar någonstans mittemellan. Han kom till Kanada första gången 1959, och har bott där kontinuerligt sedan 1962. Trots att karriären gått åt skogen, bokstavligen talat alltså.

Men vi tar det från början. Hälle föddes 1936 i lilla Hörby, en ort mellan Lund och Kristianstad där den skånska slätten börjar ge vika för ett mer skogigt landskap. Det var också skogen och vildmarken som fascinerade den lille skånepoeten. När han gick i skolan slukade han böcker om naturen, och särskilt pälsgjägare i den nordamerikanska vildmarken. På fritiden fotograferade han djur, natur och fåglar. Han extraknäckte dessutom i en fotoaffär.

Sverige var för litet

När han var lite äldre föreslog en vän att han skulle satsa på en yrkeskarriär i skogen. Hälle nappade på förslaget, och praktiserade i hela Sverige. Men ganska tidigt kände Flygare att Sverige var aningen litet, och han längtade till pälsgjägarnas marker. 1959 praktiserade han

en sväng i Kanada, och efter hemkomsten kände Hälle snart att han ville iväg igen. 1962 packade han därför åter kofferten, och blev kanadensare för gott. I det stora landet i väster fanns det han sökte; oändliga skogar, berg, orörd natur och ett rikt djurliv. Med jakt och senare naturfoto som sina största intressen kunde inte Hälle Flygare ha det bättre.

– Det var ett stort äventyr för en ung kille att resa till Nordamerika och östra Kanada på den tiden. Först båt från Göteborg till Halifax på Kanadas östkust och sedan tåg tre-fyra dagar till landets västra delar. När jag sedan kom ut i skogarna och bergen kände jag att här ville jag stanna, berättar Hälle Flygare för *Kvällsstunden*.

Björnen fick vittring

De första åren jobbade Hälle en del som skogstekniker i Kanada. Men det blev också en hel del jakt, och sejourer som guide åt besökande jägare. Kanada är ju känt för storsvilt som björn, älg, vitsvanshjort, varg och puma. Hälle Flygare berättar om en dramatisk historia då han bara hade ett salongsgevär i handen.

– En björn fick vittring på mig, och jag insåg snabbt att min situation var ganska prekär. Enda chansen var att få in ett perfekt skott mellan ögonen. Jag sikade och träffade perfekt intill en ögat. Björnen stöp direkt, men hade jag missat hade jag varit verkligen illa ute.

– En annan gång var jag ute på jakt med en indian, när vi överraskades av en björn. Jag hade bara tre skott i geväret, men han hade mer ammunition. Vi bestämde oss för att han skulle serva

mig med sin ammunition, men han blev rädd och sprang iväg. Så plötsligt stod jag där själv framför djuret, och sköt mot den enda del som var synlig: Halsen. Men björnen drösade ner i ett buskage. När den dök upp igen sköt jag på nytt, och den föll ner på samma ställe. Då jag kom dit fick jag en chock – det var inte en björn, utan två. Helt otroligt!

Alla jaktäventyr i vildmarken mynnade så småningom ut i boken *Storvilt i Kanada*, 1970. Ett verk han knåpade ihop på fritiden; den följdes sedan av flera andra om Kanadas natur.

Med tiden blev emellertid Hälle Flygare alltmer tveksam till jakt, speciellt som han spenderade allt mer tid bakom kameran än med geväret i hand. Den tilltagande kommersialiseringen inom jakten bidrog också.

– Det fanns troféjägare som uppträdde hänsynslöst. Rika amatörer som jagade bara för att komma med i rekordlistorna, berättar han.

Ett drömjobb

1973 anställdes Hälle Flygare som parkvårdare i den berömda nationalparken Banff, i västra Kanada. Ett drömjobb för vilken naturintresserad person som helst, men inte bara en dans på rosor.

– Vi fick träna bergsklättring och att rädda människor i nöd, utbildades i grundläggande sjukvård och lärde oss att bedöva djur. Sedan höll vi såklart ordning i parken; vi var auktoriserade att bötfälla folk som skräpade ner eller eldade utan tillstånd. Ett omväxlande jobb, den ena dagen var inte den andra

lik, minns Hälle Flygare. – Det var ett fantastiskt arbete att job-

– En annan uppgift var att upplysa alla turister om faran med björnarna. Hur de gärna går in i tält i jakt på mat, och kan bli farliga vid en plötslig konfrontation. Tyvärr har det inträffat dödliga attacker i Kanada.

Spred kännedom om Mackenzie

Vid sidan om extraknäckte Flygare som naturfotograf, och jagade också en del. Det var också under en höstjakt, där han guidade svenska älgjägare, som Hälle stötte på indianstigar som användes av upptäckare Alexander Mackenzie. Denne föddes i Skottland, och var den förste att korsa den nordamerikanska kontinenten norr om Mexiko. Detta skedde i slutet av 1700-talet, när han letade handelsvägar till Stilla havet.

Hälle Flygare, som alltid fascinerats av Mackenzies äventyr, gjorde sitt bästa för att sprida kännedom om denna historiska klenod. 1975 anställdes han av kanadensiska naturvårdsmyndigheter för att inventera leden.

Till sin hjälp hade han, precis som en gång Mackenzie, hjälp av folk från Kanadas ursprungsbefolkning. Idag anses Hälle Flygare vara en ledande auktoritet med stor kunskap om såväl leden som personen Mackenzie.

Alexander Mackenzie Heritage Trail är 347 kilometer lång, och bygger på de stigar ursprungsbefolkningen använde under pälshandels storhetstid. Den löper mellan Quesnel och floden Bella Coola nära Stilla havskusten.

När influensa- och smittkoppepidemier decimerade indianbefolkningen i mitten av 1800-talet föll stigarna så sakta i glömska

– Det var ett fantastiskt arbete att job-

ba med leden. Så nära ett drömjobb man kan komma för min del. Den följer samma rutt som Mackenzie tog när han vandrade kust till kust genom landet, berättare Flygare, som själv gått leden sex gånger. Delstaten British Columbia gav 1989 Hälle Flygare en hedersmedalj för hans insatser i etableringen av Alexander Mackenzie Heritage Trail.

Blev inbiten fotograf

Under arbetet med Mackenzieleden blev Hälle Flygare en alltmer inbiten fotograf. Hans bilder blev också till böcker och broschyrer; och visades på många utställningar. Hans kunskaper om Kanadas flora och fauna är omvittnad.

Med tiden vidgade Hälle och hans fru Linda (som faktiskt har svenska rötter på moderns sida) sina vyer, och genom åren har han fotograferat i Afrika, Asien, Antarktis, Alaska och inte minst de nordiska länderna.

Hans senaste bok, *Wildlife of the North (Viltliv i nord)*, gavs ut 2023. Den skrevs tillsammans med tre medförfattare. Den då 87-åriga Flygare bidrog med många bilder från arktiska områden i Nordamerika och Europa, och ger sig än idag ut med kameran emellanåt.

På frågan om han aldrig känt hemlängtan under alla år svarar Hälle Flygare så här: "Jag har alltid känt att jag haft det bättre i Kanada än i Sverige. I Sverige finns inget vildmarksliv som är jämförbart med det i Kanada, och det var ju det som lockade hit mig från början. Med det sagt är det alltid roligt att komma till Sverige, som ju också har en väldigt fin natur."

Björn Schüberg

Här poserar Hälle Flygare med hornen från en vildren.

En grizzlybjörn.

Tjockhornsfår i kanadensiska delen av Klippiga bergen.

I sina yngre dagar sysslade Hälle Flygare mycket med jakt. Här har han fällt en svartbjörn i Kanada.

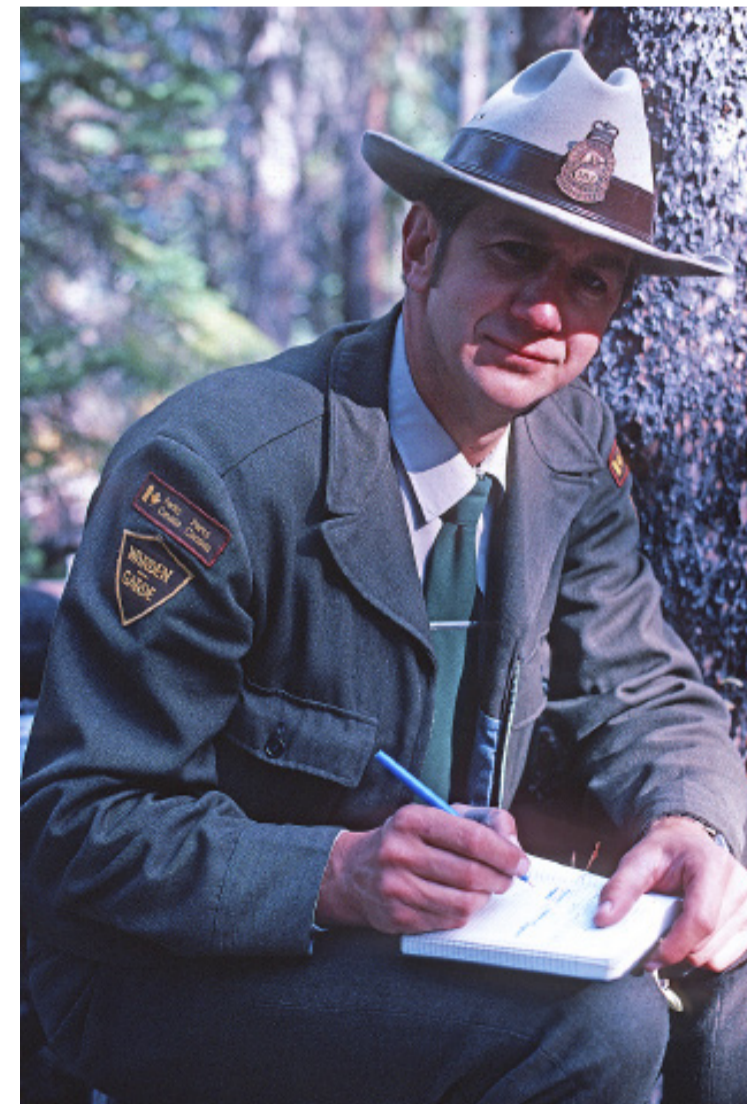
Hälle Flygare på fotosafari i Alaska.

Hälle Flygare har även hunnit med att fotografera den nordiska naturen. Här en brunbjörn i Finland.

Hälle Flygare och hans fru Linda under vandring på Alexander Mackenzie Heritage Trail.

Hälle flygare under sin tid som parkvårdare i nationalparken Banff.

Vintern är kall i Kanada! Hälle Flygare och fru Linda i nationalparken Banff.

Isbjörn vid Hudson Bay, Kanada.

Älgjur. Älgen är det största nu levande hjortdjuret.